HAUSZMANN-DÍJ
BME ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI KAR DIPLOMADÍJ PÁLYÁZATA
……………………………………………………2017……………………………………………………

NAGY MERCÉDESZ ERIKA_AZ ÖREG-TÓ MALMA, VERESEGYHÁZ

TERMÉSZET

Megfoghatatlan múló pillanat, akár a harmatcsepp csillanása az első napsugárban. A megfesthetetlen kép, amely olyan gyorsan válik a múlt részévé mintha nem is lett volna. A pillanat, amikor mégis megállni látszik az idő és az ember a természetben, a természettel van.
Ködpárás hajnal, éles friss levegő, az ébredő természet nesztelen nyújtózkodása a kakukkszóra.

Ilyennek látom én, ha becsukom a szemem az Öreg-tó partját, ahol gyermekkoromban számtalanszor horgásztunk Édesapámmal.

Azokon a napokon a hajnali ébresztő még meg se szólalt, de én már izgatottan pattantam ki ágyamból, hiszen horgászni megyünk! Reggeli, fogmosás és indulás. A város most ébredezik, sül a friss kenyér a pékség kemencéjében, az utakon még alig-alig vannak autók.
Megérkezés a tópartra, a cipő orra a harmatos fűtől kissé vizes lesz, míg elérünk a szokásos horgászstéghez. Készülődés, a horgászbot felszerelve, csali ficánkol a horgon, az első dobás, mely csak egy pillanatra töri meg a tökéletes víztükör rendjét, majd újra gyűrűzve kisimul a felszín.

Várakozás, miközben az idő lassan kavarog és megengedi, hogy rácsodálkozzon a gyermek a természet szépségeire, a kuruttyoló békahadra, a vízipókok táncára, vagy a nádason a szélben ringatózó pókháló reggeli termésére.
Lassan telnek az órák, türelemmel kell lenni, várni az első kapást, amikor hirtelen mozgolódni kezd az úszó, de nem szabad ám elhamarkodni a dolgot, tisztességesen húzza le a víz alá a hal, akkor biztos a fogás. Így is lesz, egy kövér keszeg pikkelyruhája csillan a vízfelszínre érve. Sikerült! De elengedjük, hadd ússzon tovább!

Ezek a gyermekkori élmények vezettek el diplomamunkám helyszínéhez, az Öreg-tó gátjához. A programalkotás rögös útján elindulni csak a helyszín és múltjának részletes elemzésével lehetséges. Meg kell ismerni a múltját, ahhoz, hogy abból merítve hozzátehessünk jövőjéhez.

Tamkó Sirató Károly: Dal a tóról

Ez a tó, ha enyém lenne
mindennap fürödnék benne.

A Forró Nyár Ünnepére
leúsznék a fenekére.

Cirógatnám sok szép halát,
biztatnám a békák karát.

Cimboráznék a csiborral,
kínálgatnám mézzel, borral.

Fésülném a habok fodrát,
ugratnám a vízibolhát.

Hínár-karosszékben ülvén
rák ollóját köszörülném.

A sás között, ahogy lóg ott,
bámulnám a vízipókot.

Ha ez a tó enyém lenne,
Nap, Hold szebben menne
benne.

Kék hajnalon, opál estén
a titkait mind kilesném.

Dédelgetném én naphosszat:
- boldog lenne minden moszat!

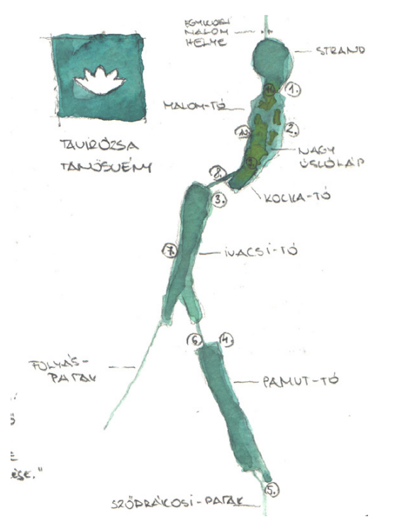
TAVIRÓZSA TANÖSVÉNY
STRAND
MALOM-TÓ
KOCKA-TÓ
IVACSI-TÓ
PAMUT-TÓ
FOLYÁS-PATAK
SZŐDRÁKOSI-PATAK

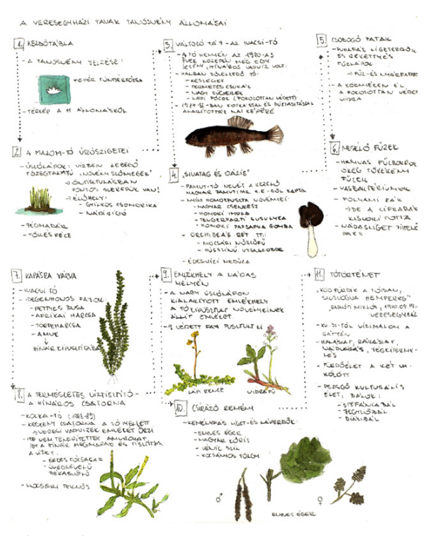

JÖVŐ

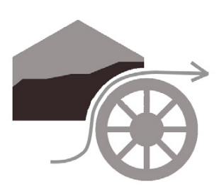

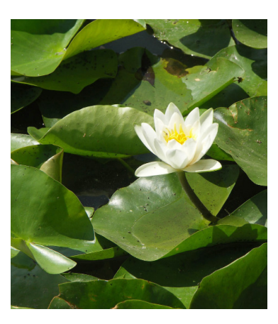

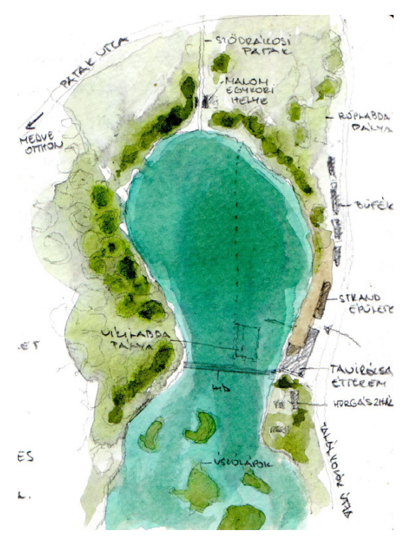
SZŐDRÁKOSI PATAK
MALOM EGYKORI HELYE
BÜFÉK
STRAND ÉPÜLETE
VÍZILABDA PÁLYA
HÍD
TAVIRÓZSA ÉTTEREM
HORGÁSZHÁZ
ÚSZÓLÁPOK

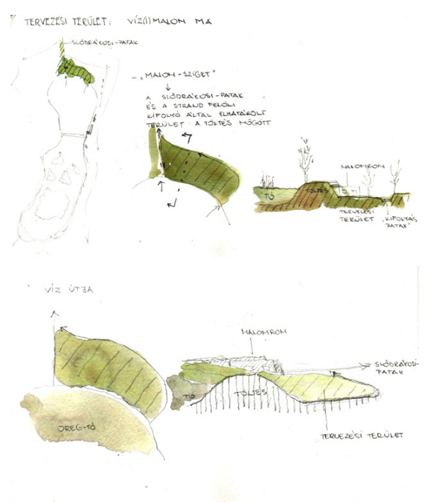
VÍZ ÚTJA
MALOMROM
SZŐDRÁKOSI-PATAK
TÖLTÉS
TÓ
ÖREG-TÓ
TERVEZÉSI TERÜLET

MÚLT

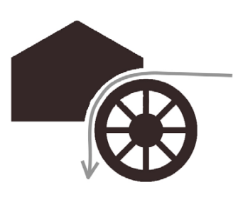

„A természet varázsát ontja bőven,
A fűben, a virágban és a kőben,
Ó nincs a földön oly silány anyag,
Mely így vagy úgy ne szolgálná javad.
De nincs oly jó, melyben ne volna vész,
Ha balga módra véle visszaélsz!"

William Shakespeare

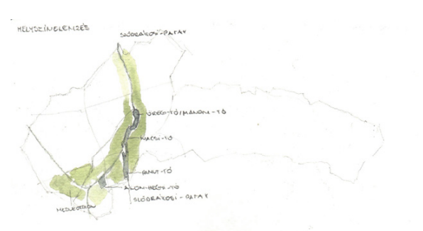
HELYSZÍNELEMZÉS
SZŐDRÁKOSI-PATAK
ÖREG-TÓ/MALOM-TÓ
IVACSI-TÓ
PAMUT-TÓ
MEDVEOTTHON
SZŐDRÁKOSI-PATAK
VERESEGYHÁZ - ZÖLDFOLYOSÓ

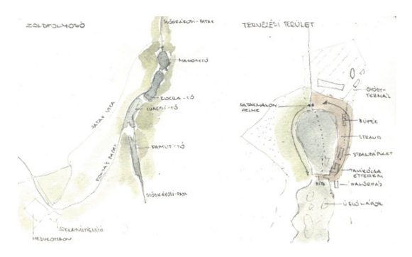
ZÖLDFOLYOSÓ
KOCKA-TÓ
IVACSI-TÓ
PAMUT-TÓ
TERVEZÉSI TERÜLET
STRAND
BÜFÉK

JELEN

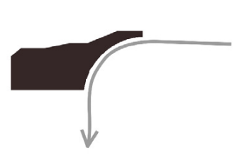

AZ ÖREG-TÓ, KOCKA-TÓ, IVACSI-TÓ LÉGIFOTÓ

KÉPESLAP, ÖREG-TÓ 1908

KÉPESLAP, TÓSTRAND 1930-AS ÉVEK

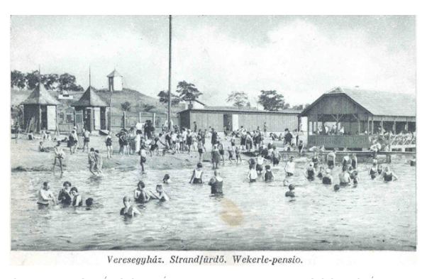

TÓSTRAND, FAKOCSMA 1930-AS ÉVEK

KÉPESLAP, RÉGI FAMALOM 1920-AS ÉVEK

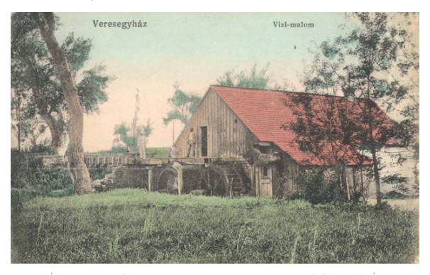

TÉLI IDILL A KEMÉNY-MALOMNÁL 1920-AS ÉVEK

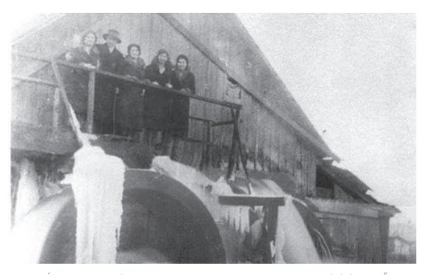

STRANDOLÓ CSALÁD 1930-AS ÉVEK

BAMBERG-SZIGET (ÚSZÓLÁP) 1940-ES ÉVEK

KEMÉNY-MALOM 1920-AS ÉVEK

KEMÉNY-MALOM 1929 ELŐTT

LÁPOK KOTRÁSA 1950-ES ÉVEK

1959-BEN ÁTADOTT STRAND 1960-AS ÉVEK

ÚJ MALOM A PATAK TÚLOLDALÁN 1950 KÖRÜL

MALOMROM 1950 UTÁN

STRANDVEZETŐ ZSINKA NÉNI UNOKÁJÁVAL 1965

KORCSOLYÁZÓK A TÓ JEGÉN 1970-ES ÉVEK

ÖREG-TÓ LÉGIFOTÓ

SZENNYVÍZTISZTÍTÓ A SZENNYEZŐFORRÁS

TÁBORHELY
Veresegyház
ALVÉG
TÓPART
IVACSOK

ÚJJÁSZÜLETŐ TÓ REMÉNYE - TAVIRÓZSA E.

NÁDIRIGÓ

GYURGYALAG

TAVIRÓZSA ÉTTEREM, TÓSTRAND

SZENNYEZETT VÍZ VISSZAENGEDÉSE A TAVAKBA

PILLANATKÉP A TANÖSVÉNY ÚTVONALÁN

VIDRA

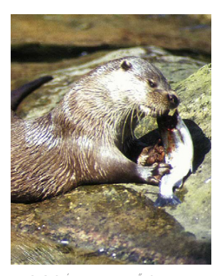

EURÁZSIAI HÓD

ÖREG-TÓ LÁTKÉP

ETROFIZÁLÓDÓ TÓ

EMLÉKHELY A NÁDAS MÉLYÉN

MOCSÁRI TEKNŐS

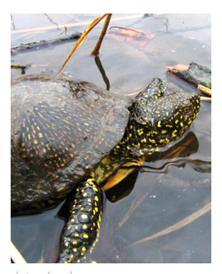

ÉDESVÍZI MEDÚZA

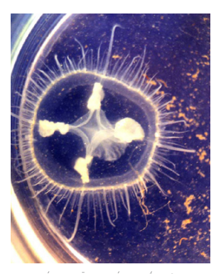

MALOMROM

IDEGENHONOS HALFAJOK BETELEPÍTÉSE

KIRÁNDULÁS A TAVAK KÖRÜL

ÚSZÓLÁP

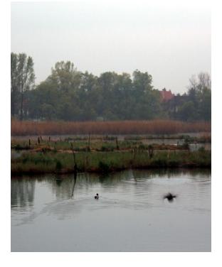

FEHÉR TÜNDÉRRÓZSA

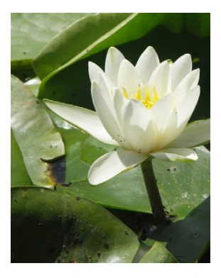

KONCEPCIÓ - „VISSZAFELE FORGÓ KERÉK"

Számomra a malom mai értelemben vett megfogalmazása tervem kulcskérdése. Egykor a tó volt malomért, pontosabban az emberért, annak érdekében, hogy a víz energiáját hasznosítva búzából lisztet őröljön.

Ma már ezt máshogy szükségszerű megfogalmazni, hiszen a mai technológiailag fejlett világban funkcióját vesztette a malom, másrészt pedig története során a tó folyton csak adott, addig, amíg ez a vízminőségének romlásához vezetett.

Így a vezérgondolat a malomkerék képzeletbeli visszaforgatása, azaz, ahogy eddig a tó volt a malomért, most a malom fog a tóért működni. Ez azt jelenti, hogy teljesen új minőségben, új funkcióval jelenik meg a tóparton.

A természetjáráshoz és a tavak körüli 11 állomásos tanösvényhez kapcsolódó új malomépület egy Ökoturisztikai központként a tanösvény 0. állomása.

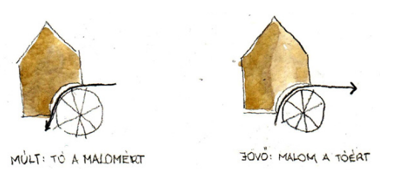
MÚLT: TÓ A MALOMÉRT
JÖVŐ: MALOM A TÓÉRT

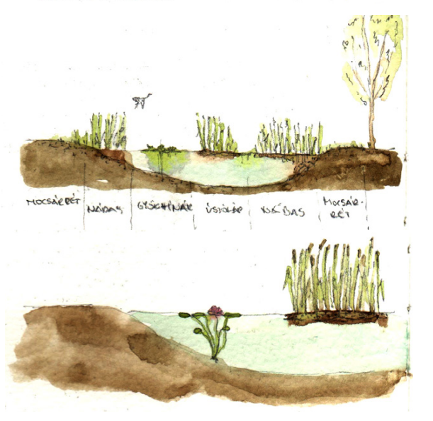
MOCSÁRRÉT
NÁDAS

VÍZMINŐSÉGJAVÍTÁS - ÚSZÓLÁP ANALÓGIA

Az első lépés a vízminőség javulásának elősegítése. Ebben társkonzultációk alkalmával segítségemre volt a Szent István Egyetem Tájvédelmi és Tájrehabilitációs tanszékének oktatója Dr. Boromisza Zsombor, valamint a Talajtan és Vízgazdálkodási tanszékvezetője Dr. Kardos Levente.

A konzultációk alkalmával az Öreg-tó úszólápjainak analógiáján működő élővíz-tisztító stégek (organica technológiához hasonló) telepítésének szakmai hátterében nyújtottak segítséget, amely a diplomamunkám koncepciójának alappillére.

Ez egy olyan vízi installáció, úszó stég amely, növények betelepítésével tisztítja a tó vizét és ezzel párhuzamosan használható vízi színpadként, a tanösvény úszó vízi állomásaként, horgászstégként, pihenőhelyként.

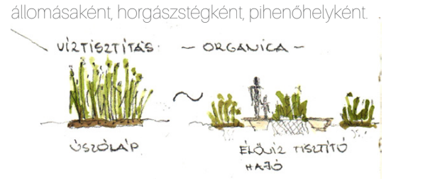
VÍZTISZTÍTÁS - ORGANICA -
ÚSZÓLÁP
ÉLŐVÍZ TISZTÍTÓ HAJÓ

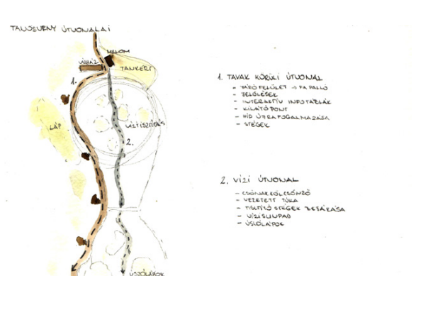
TANÖSVÉNY ÚTVONALAI

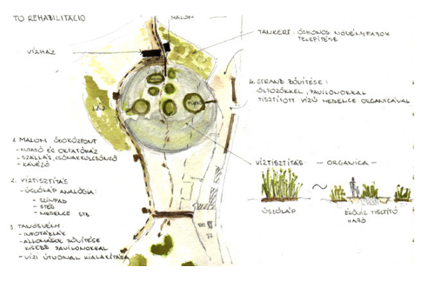
TÓ REHABILITÁCIÓ

MALOM EGYKORI ELHELYEZKEDÉSEI

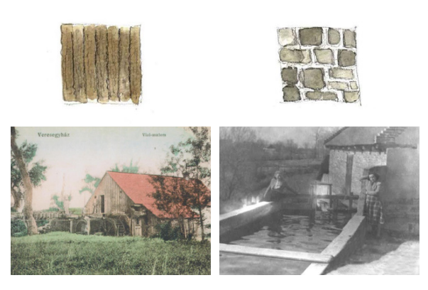

TERVEZÉSI HELYSZÍN

A tervezési terület az Öreg-tó északi partjánál, a tavakat tápláló Sződrákosi-patak kifolyásánál található.

Az egykori malom beton gátja és egyik hosszfala a malomkerekek helyével még áll, ám rossz állapotú. A kifolyás bal partját feltöltötték, a jobb part ehhez képest 3,50 méterrel lejjebb található.

A malom története során a bal parton faépületként állt, majd az 1930-as években átépítették a jobb partra, beton alapokon, kőből és téglából, amely egészen az 1950-es évekig működött, majd elbontották és csak a mai napig álló falszakasz maradt meg belőle.

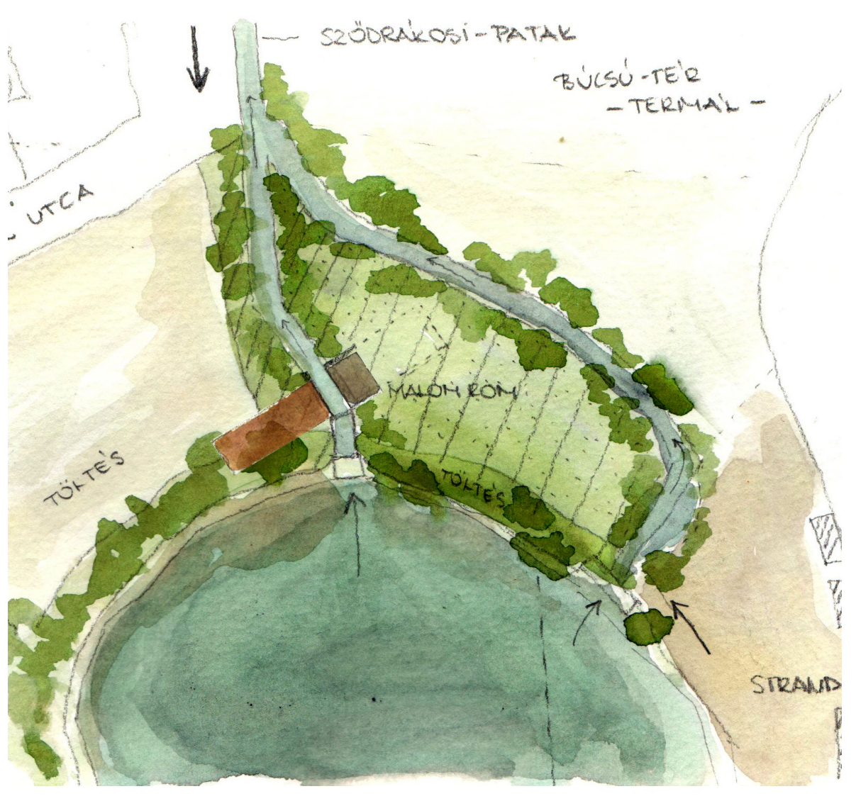
SZŐDRÁKOSI-PATAK
BÚCSÚ-TÉR
- TERMÁL -
UTCA
MALOMROM
TÖLTÉS
TÖLTÉS
STRAND

TELEPÍTÉSVIZSGÁLAT

A malom története során kialakuló kettős helyzetéből kiindulva, az újrafogalmazott épület is a gát két partját lakja be. Ahogy egykor a bal parton famalom állt, úgy az új épületrész is fából készül a gát ezen oldalára.

A kifolyás jobb partjára a megmaradt beton malomromtól elhúzva egy vasbeton épületrész kerül. A két épületrészt egy fedett- nyitott tér köti össze, ami a malomgátat fedi le, létrehozva ezáltal egy a tó partján több irányból fogadni képes reprezentatív teret.

A beépítés vizsgálat során a gát helyzetét és annak két irányát vettem alapul. A legelső telepítési verzió a malomrom falával párhuzamos beépítés, mely teljesen ráépül a megmaradt falra. Ez viszont azt eredményezte, hogy a romfalat meg kell erősíteni, a termikus burok részévé tenni, ami műszakilag körülményes megoldásokhoz vezetne.

Így az új épületet a gát falától szükségszerű elhúzni. A két minőség, a fa és a vasbeton épületrész helyzete további vizsgálatokhoz és verziókhoz vezetett.

A számos beépítés között szerepelt olyan megoldás is, amelyben a fa és a vasbeton épületrész a két meglévő irányt felvéve illeszkedett a tópart képéhez. Ekkor is számos műszaki probléma, főként tartószerkezeti adódott, a fedett- nyitott malomgát teret illetően.

A végső telepítés így tiszteletben tartva a gát helyzetét, egy tető alá szervezve, két eltérő minőségű épületrészként, a gáttól elhúzottan jelenik meg, ahol a kapcsolatot a két épületrész közötti fedett-nyitott malomgát tér képezi.

ÚSZÓLÁPOK - TÖBBFUNKCIÓS CSÓNAKHÁZ

A víztisztítás szolgálatában álló úszólápokhoz egy új vízi útvonal kapcsolódik, amit csónakokkal lehet megközelíteni. A csónaktároló sorolható egységei a többféle használat lehetőségét szolgálják. Az egységelemeket a vízre kiúsztatva akár vízikiállítás állomásaiként, madárlesként, árnyékolt pihenőhelyként működhetnek. Télvíz idején pedig összetolva az egységeket biztosítható a csónakok tárolása.

TÉRSZERVEZÉS - FUNKCIÓK

Az új malomépület funkciója a természetjáráshoz, a környezetvédelemhez, a vízminőség rehabilitációjához kapcsolódóan egy Tájlabor és Ökoturisztikai központ. Melynek két eleme a fa és a vasbeton épületrész ad teret.

A fa szerkezetű tömeg egy bakancsos szállóként és tóparti kávézóként működik. Párhuzamot állítva az egykori malomvilág molnárlakásaival, a könnyed és transzparens faszerkezetű malmok világával, gondolok itt a fűrészmalmokra, ványolókra. Ez az épületrész nyitott, kapcsolatot keres a tó partjával.

Mindkét épületrész térszervezése a régi malmok elrendezésére utal vissza, ahol a tiszta térben az egyetlen objektum az őrlőberendezés, a gépezet volt. A különböző funkciók elrendezése ezt követi, úszó objektumokként jelennek meg a térben.

A vasbeton épületrész lesz a szilárd bázis, ahogy ezt anyaghasználata is jelzi, ebbe a tömegbe bemutatótér, előadó és oktatótér, labor és kutatószoba kerül.

ZÁRTSÁG - NYITOTTSÁG KETTŐSSÉGE

A fa épületrész nyitottságát, transzparensnek ható jellegét fa bordás függönyfal rendszer biztosítja, tömör homlokzati részek csak a magok vonalában vannak az északi oldalon, a tó felől pedig lécezett árnyékolók.

A vasbeton épületrész burkolata finombeton lapokból a régi deszkázott malmok képét szándékozik tükrözni, nyitásai a csak egy-két helyen vannak, ahol azt a belső tér megköveteli.

Zárt világ, ami befelé kommunikál, nyitásai is ilyen jellegűek, ahogy anno a sűrűn deszkázott malmok résein beszűrődő fényben úszó lisztpor, itt a szemlélet, a gondolat, a nevelő szándék, ami a belső világban kavarog.

SZERKEZET

Az épület kettőssége, az hogy fából és vasbeton részegységből áll a szerkezetek megválasztásánál is fontos szempont. A szállás és kávézó épület torokgerendás szerkezetű 2 méteres főállásokkal, mely szervezi a belső tereket is. A földszinten található kávézót, melegítő konyhát, közösségi teret és a hozzá kapcsolódó kiszolgáló tereket úszó dobozokként helyeztem el. A tetőtérben lévő hálóterek is ehhez a 2 méteres raszterhez, valamint a földszinti dobozok kontúrjához igazodnak. A tetőszerkezetet szelemenekre ültetett méterenként elhelyezett másodlagos szaruzat tartja. Ez a tetőszerkezet fut tovább a vasbeton épületrész koporsófödémére is, keretet adva a két egységnek.

GARAT - MALOMKERÉK TÉR

A két tömeg közt húzódó fedett-nyitott malomgát tér pedig fogadó- és fogyasztótérként, valamint a malomkerék mechanizmusát szemléltető interaktív térként jelenik meg. A régi malom kerékpárja más szerepben, de újra működni fog. Az egyik alulcsapott kerékként a víz oxigénnel való dúsítását végzi, ami az idelátogatókat bevonva juttatja vissza a vizet a tóba, egy a kerékhez kapcsolódó felvonóval. Ahogy az emberek használatba veszik a súlyuktól lassan süllyedő felvonót, úgy emelkedik meg a vízgyűjtő és emeli vissza a tóba a vizet. A másik kerék felülcsapott kerékként tengelykapcsolásokkal a régi malom kontúrjában lévő térben a kerék mechanikáját szemlélteti.

ZÁRÓGONDOLAT

A magyar ember a lisztelő-őrlő malmot szent és kiváltságos helynek tartotta. Nem csak a puritán tisztelet, hanem törvényei és egyházi morálja késztette erre. A kenyér és Istenség fogalma összefonódott az erkölcsi felfogásban, és különös tisztelet fordult a malmok, mint a kenyér elkészítésének helye, egyszersmind az „élet forrása" felé, aminek alapját a víz hasznosításából létrejövő energia szolgálta.

Visszafele forgó kerék
Gondolatörlő, szemléletet formáló, nevelő szándékú épület. aminek célja szorgalmazni a természet védelmét, ami létfontosságú feladat a mai világban minden ember számára.
Víz, a legfontosabb természet adta kincsünk, malom a tóért, malom a vízért, malom az életért…

„Mink már összetanultunk" – mondta az öreg, de a fiúk emögött azt is érezték, hogy ők nem csak tanultak, de tudnak is! Nem csak néznek, de látnak is, nemcsak hallanak, de értenek is, nem csak tapintanak, de fognak is, és egész kibontakozó személyiségük tele van a valóság és a természet szeretetével.
Fekete István: Tüskevár

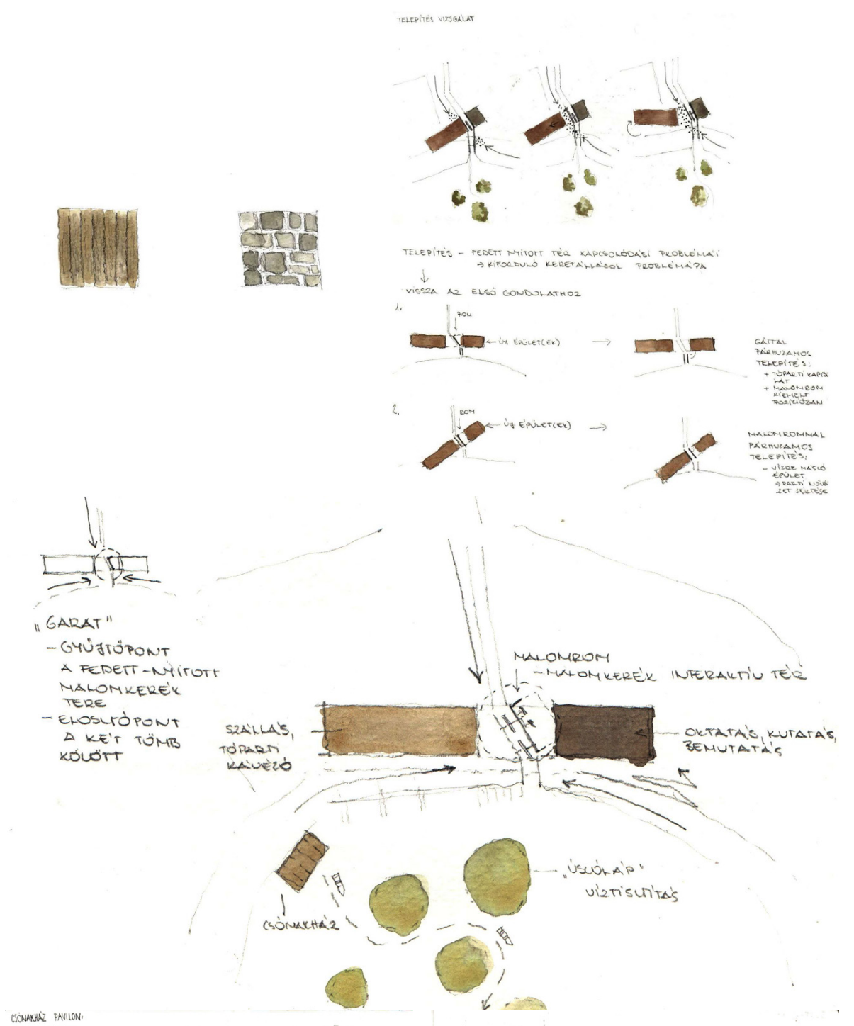
TELEPÍTÉS VIZSGÁLAT
„GARAT"
- GYŰJTŐPONT
A FEDETT-NYITOTT MALOMKERÉK TERE
- ELOSZTÓPONT A KÉT TÖMB KÖZÖTT
MALOMROM
- MALOMKERÉK INTERAKTÍV TÉR
SZÁLLÁS, TÓPARTI KÁVÉZÓ
OKTATÁS, KUTATÁS, BEMUTATÁS
ÚSZÓLÁP VÍZTISZTÍTÁS
CSÓNAKHÁZ

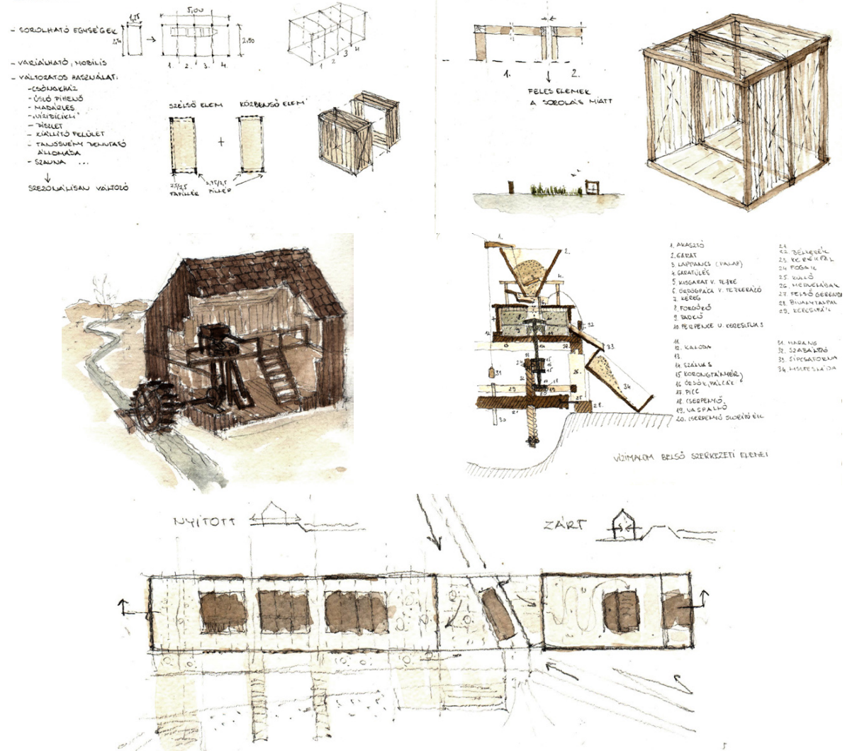
CSÓNAKHÁZ PAVILON:
- SOROLHATÓ EGYSÉGEK
- VARIÁLHATÓ, MOBILIS
- VÁLTOZATOS HASZNÁLAT:
-CSÓNAKHÁZ
- ÚSZÓ PIHENŐ
- MADÁRLES
- „VÍZIBICIKLI"
- DISZLET
- KIÁLLÍTÓ FELÜLET
- TANÖSVÉNY ÁLLOMÁSA
- SZAUNA …
SZEZONÁLISAN VÁLTOZÓ
NYITOTT
ZÁRT

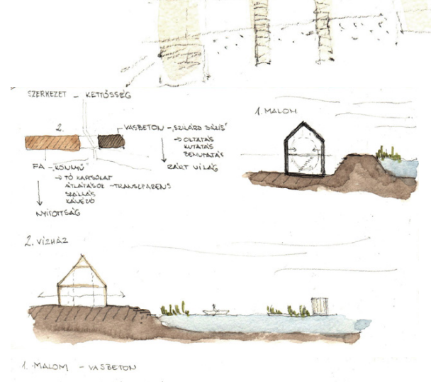
SZERKEZET - KETTŐSSÉG
FA - „ÚSZÓ"
NYITOTTSÁG
2. VÍZHÁZ
1. MALOM

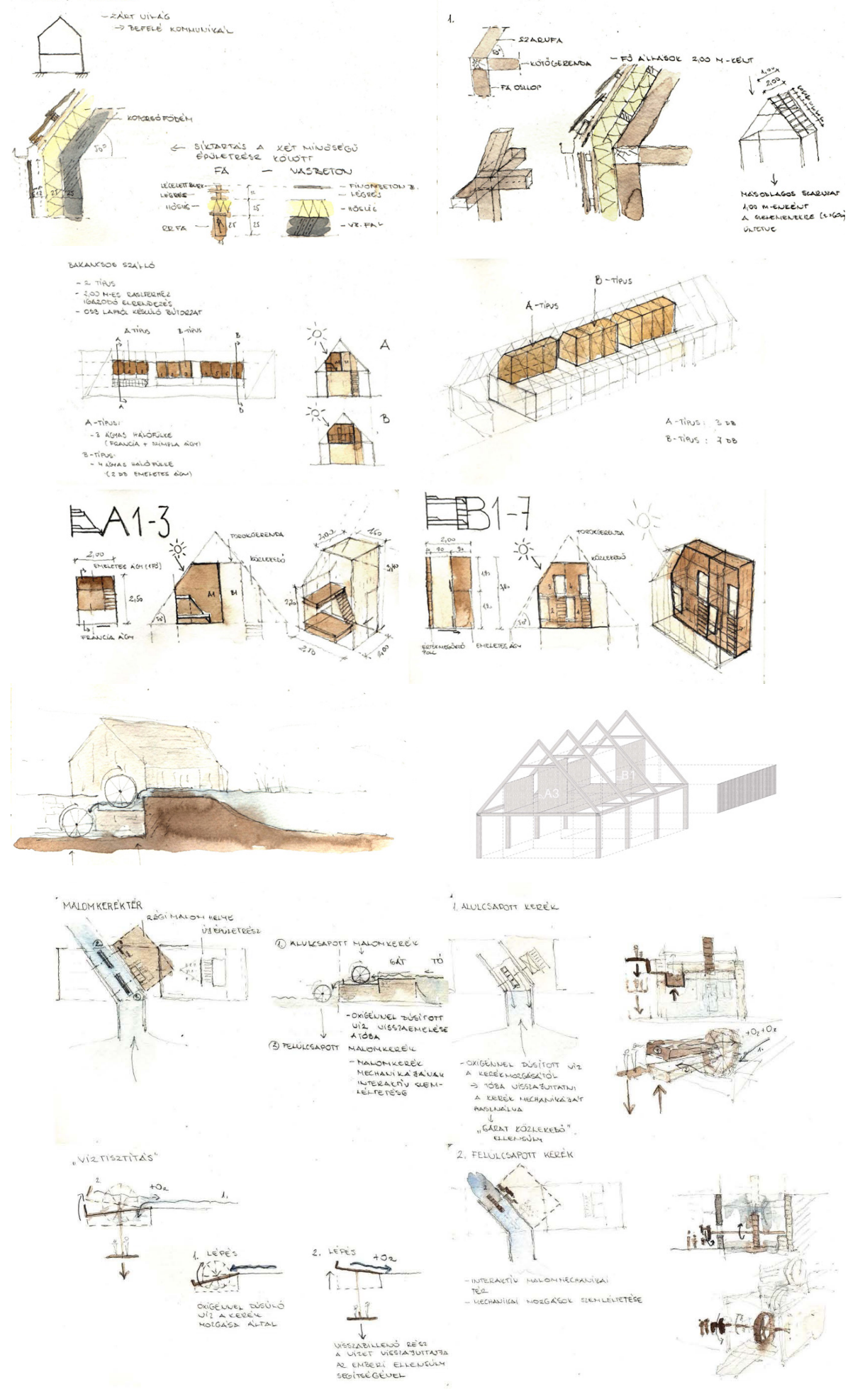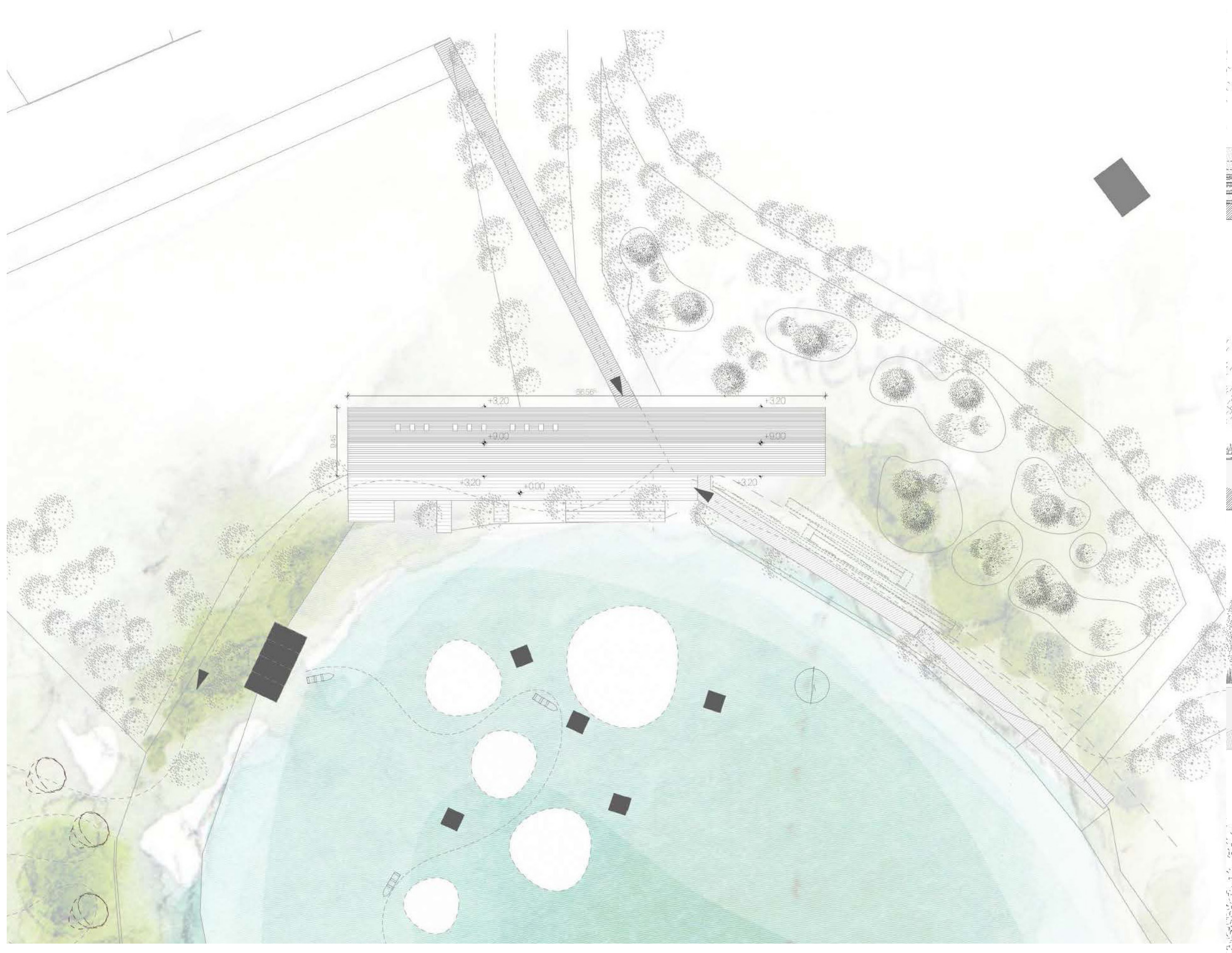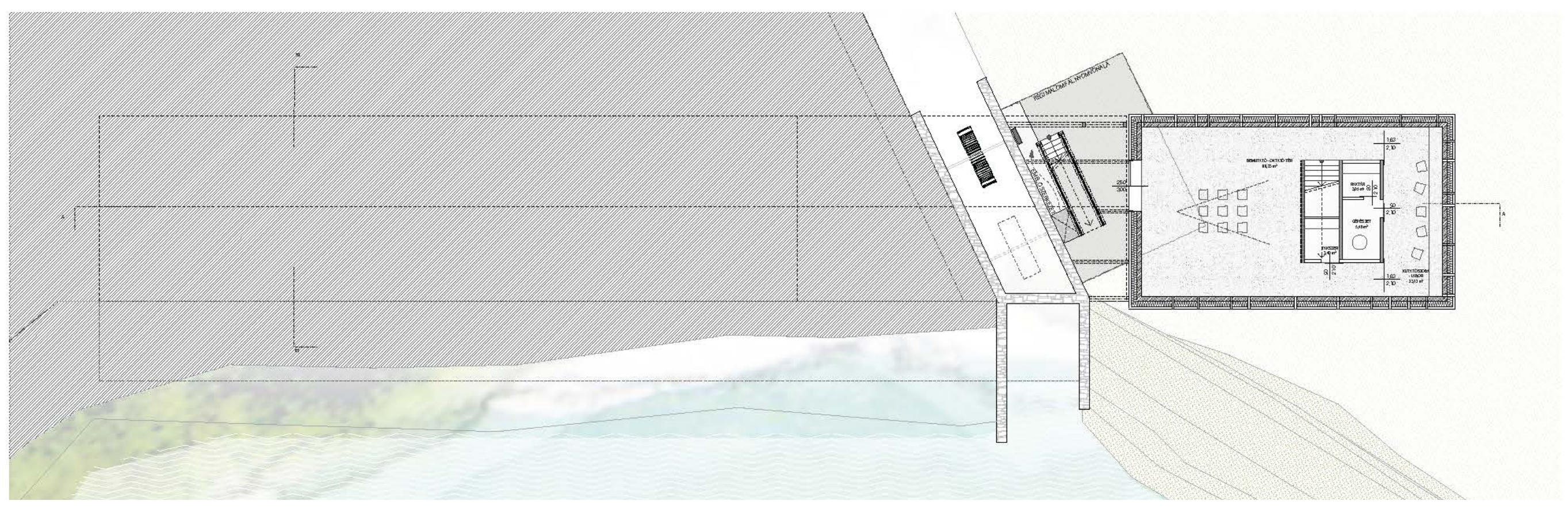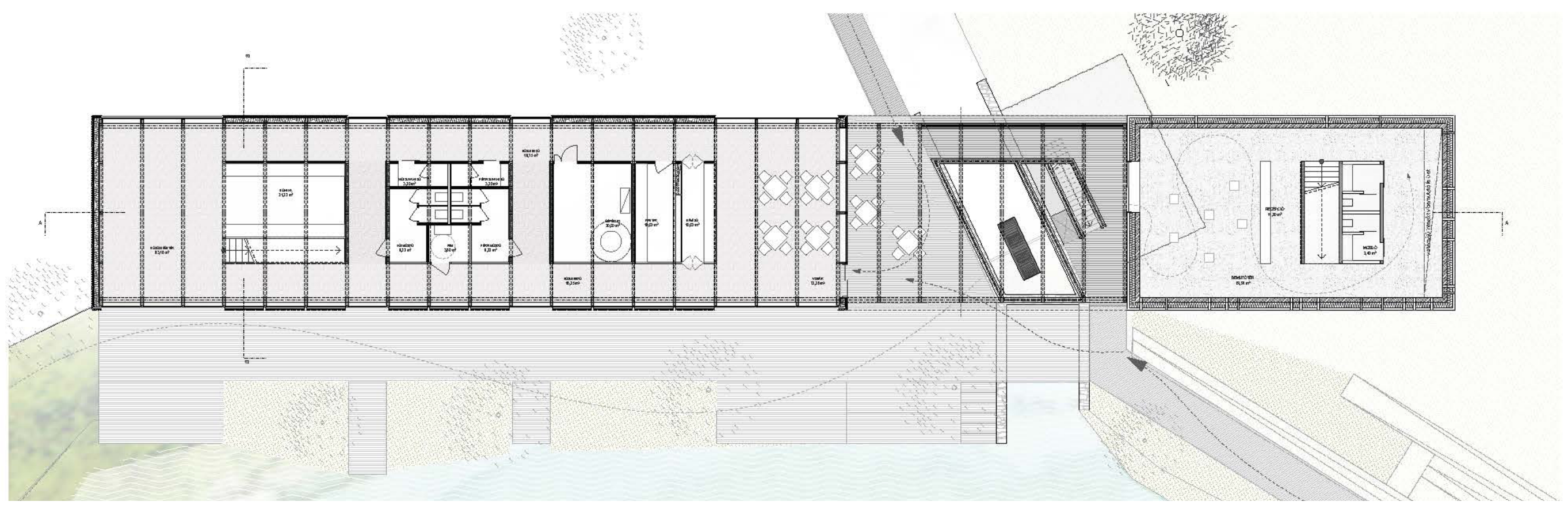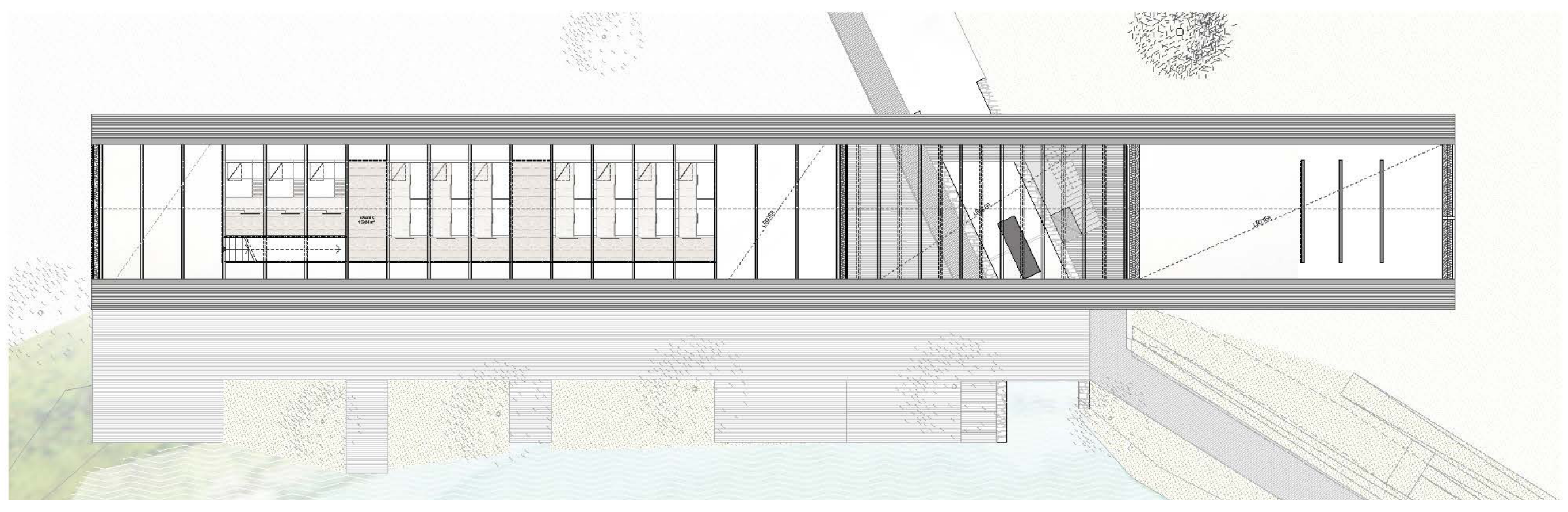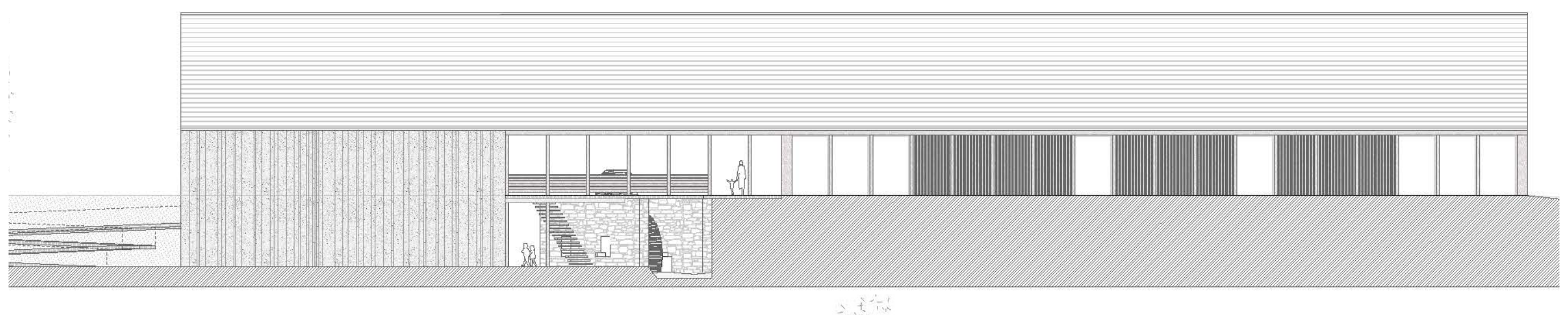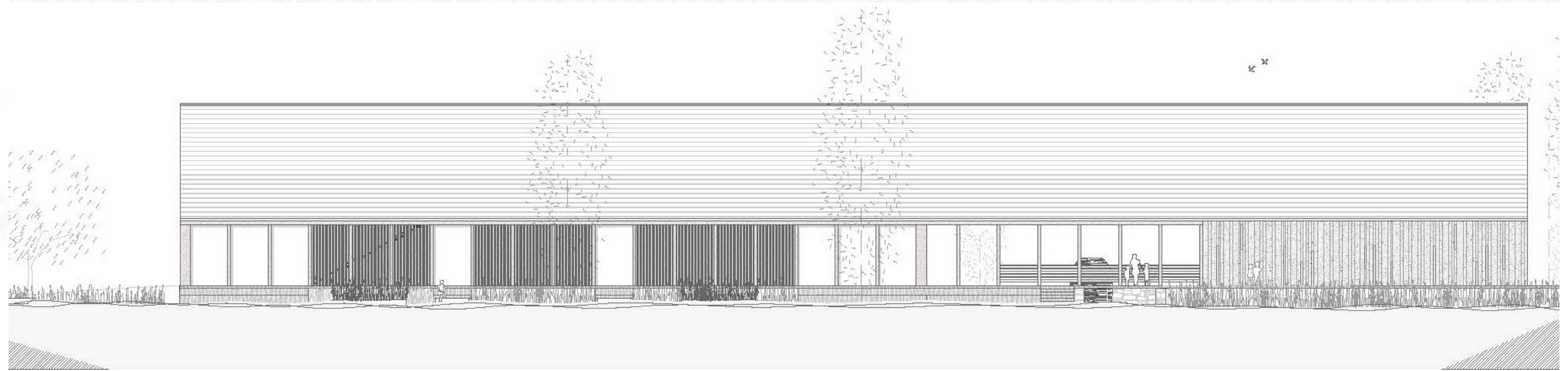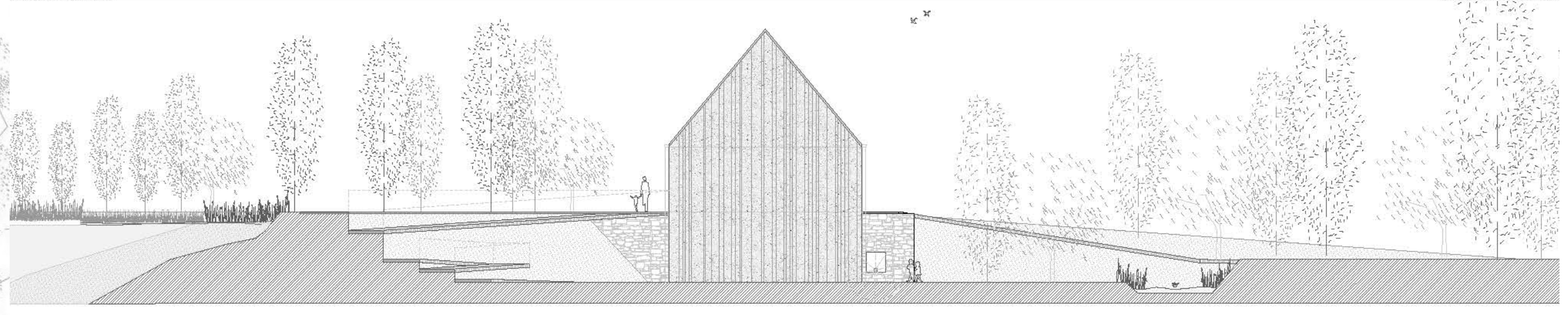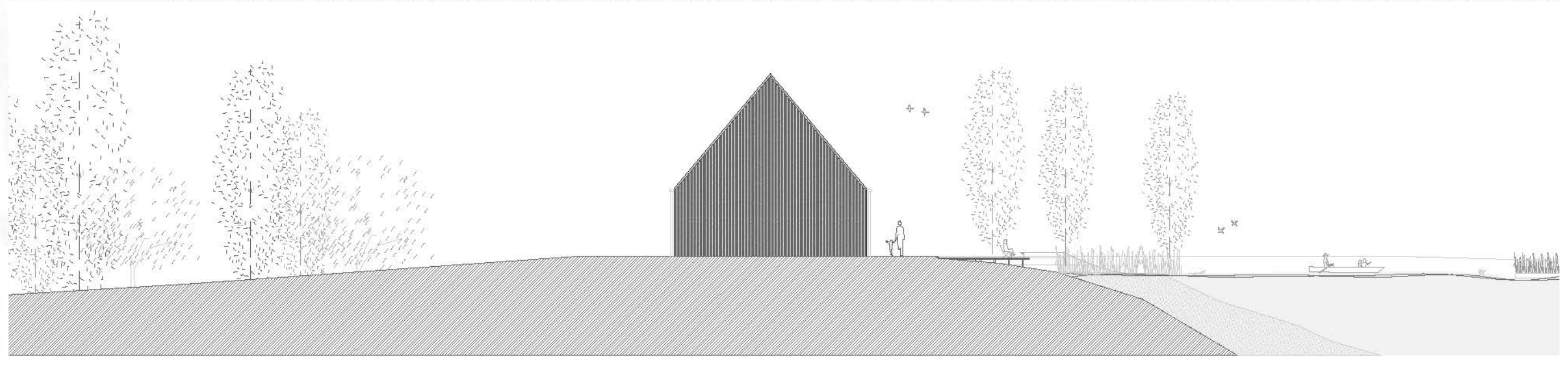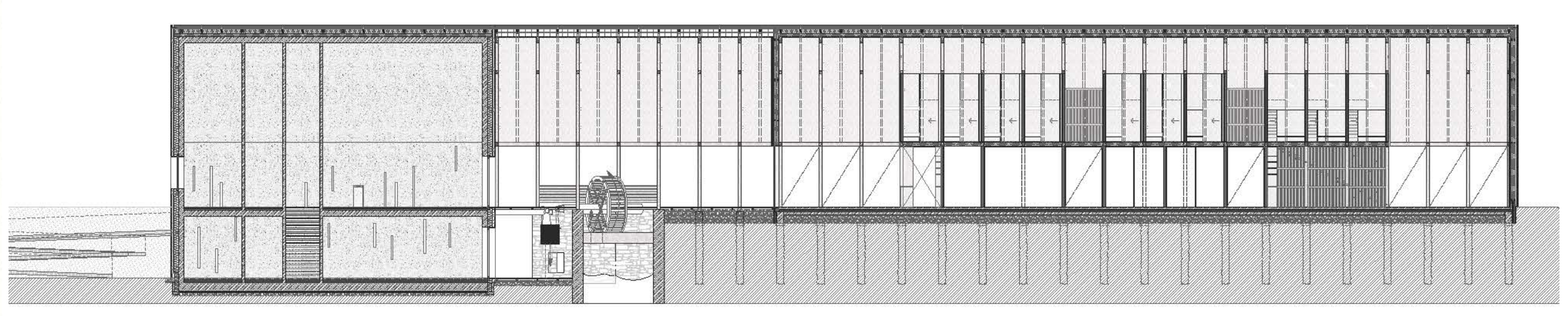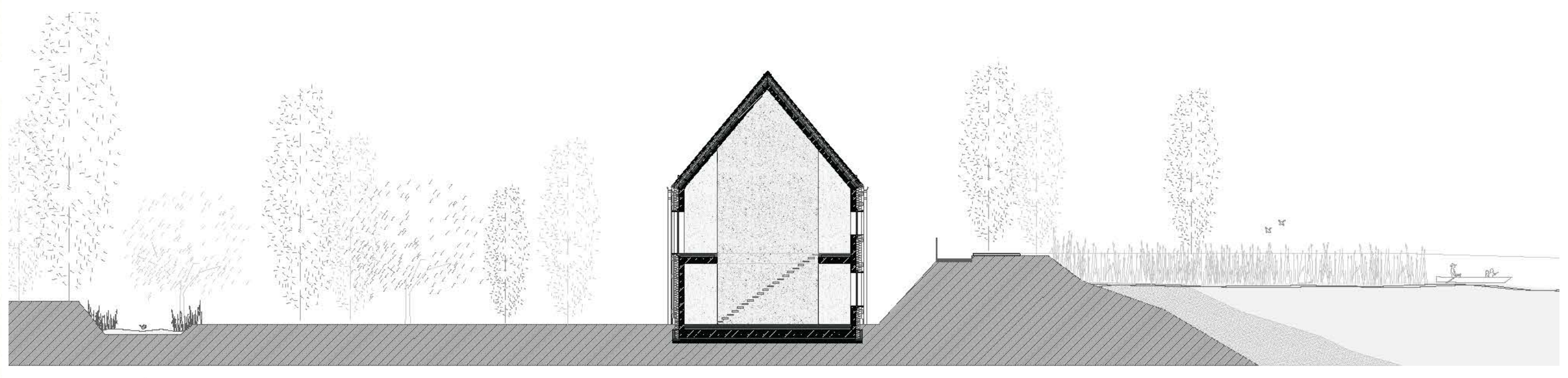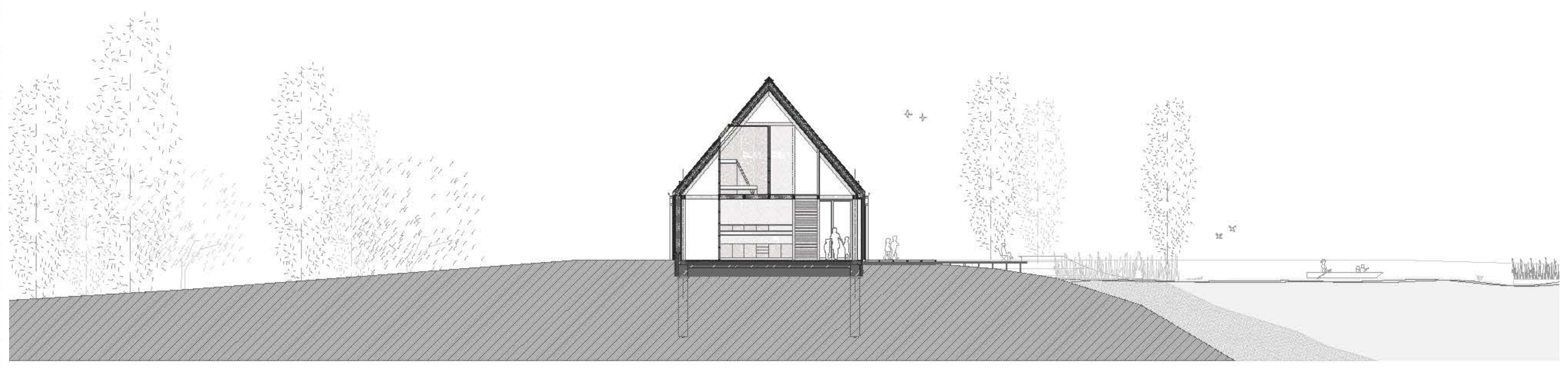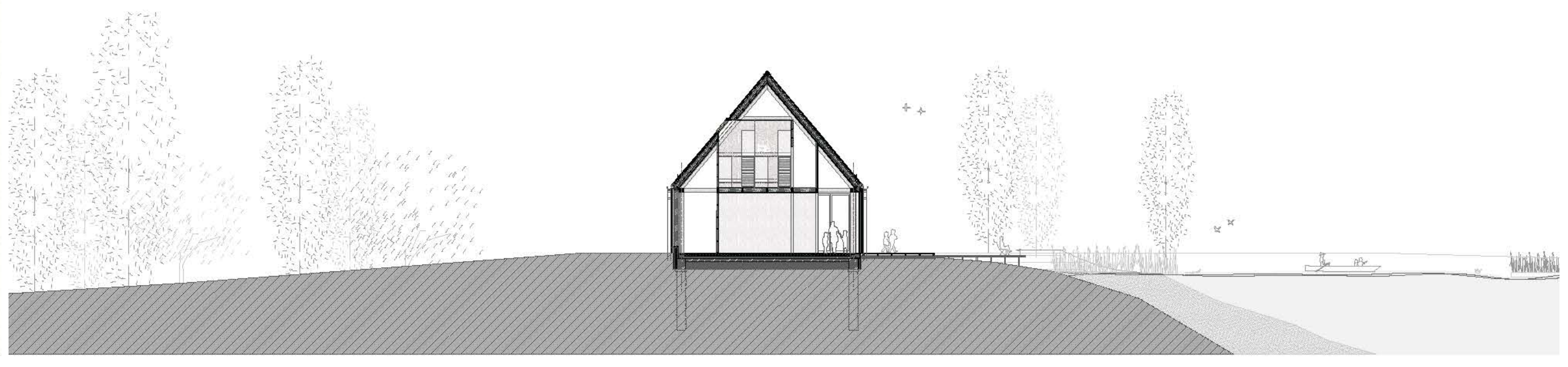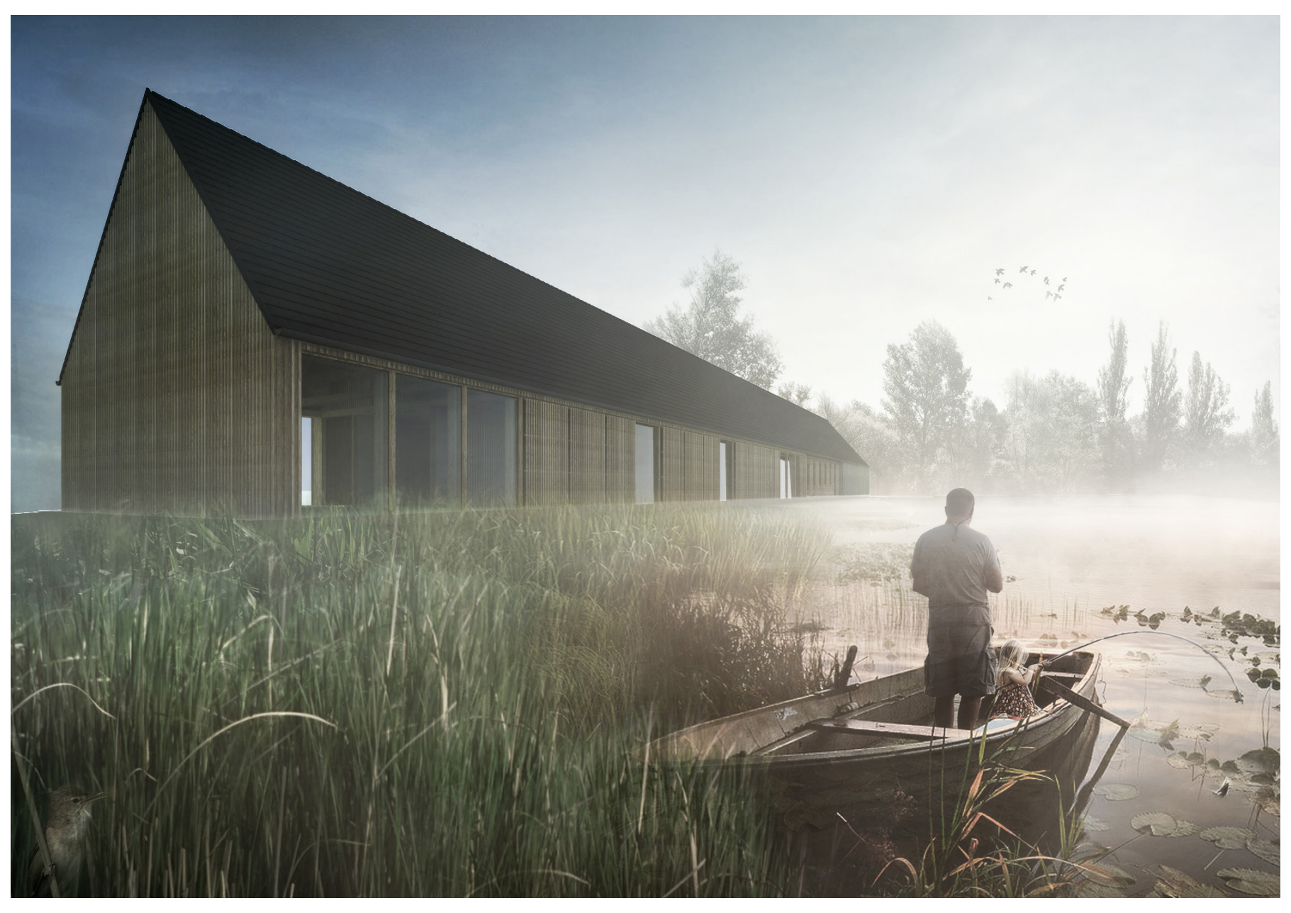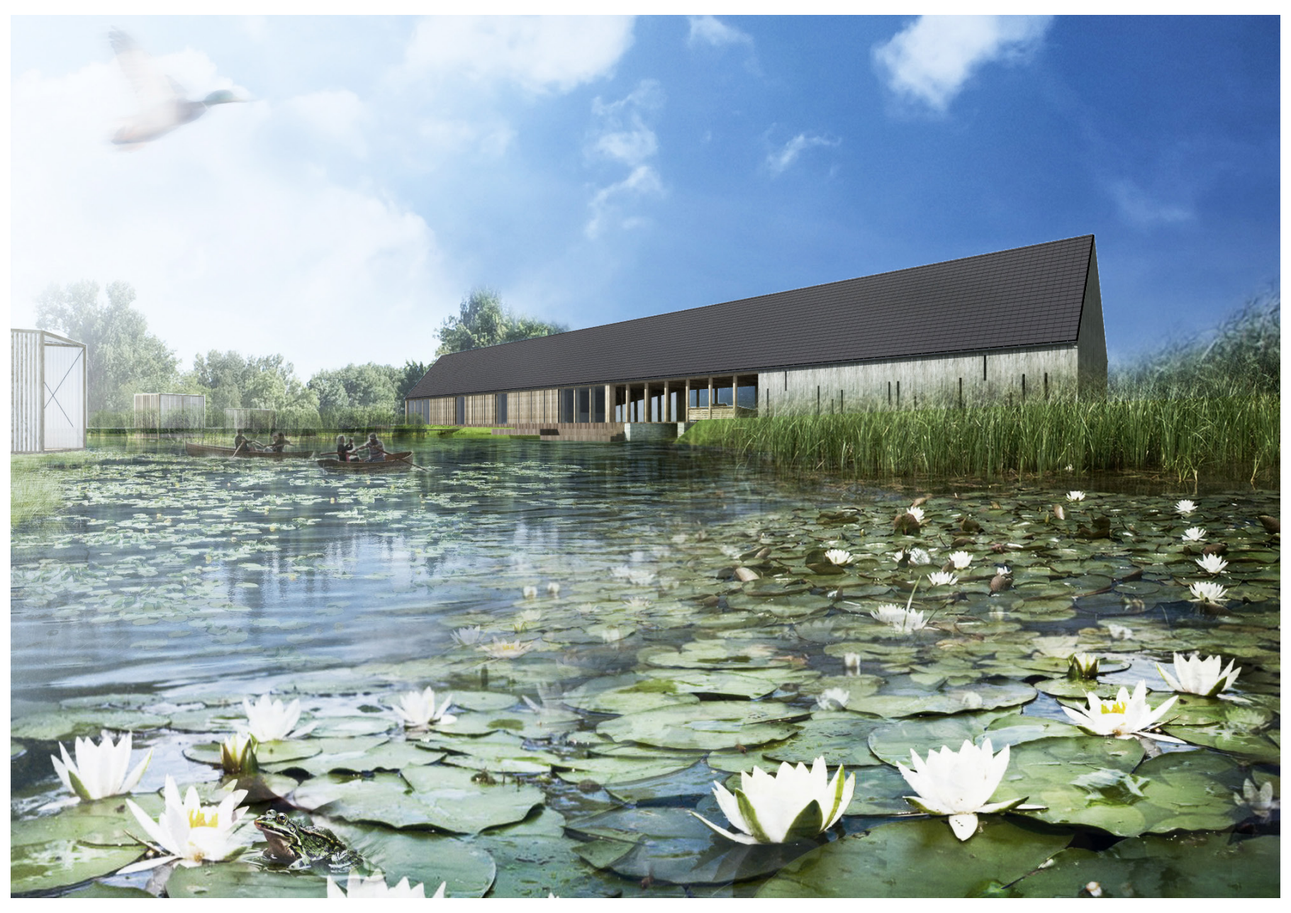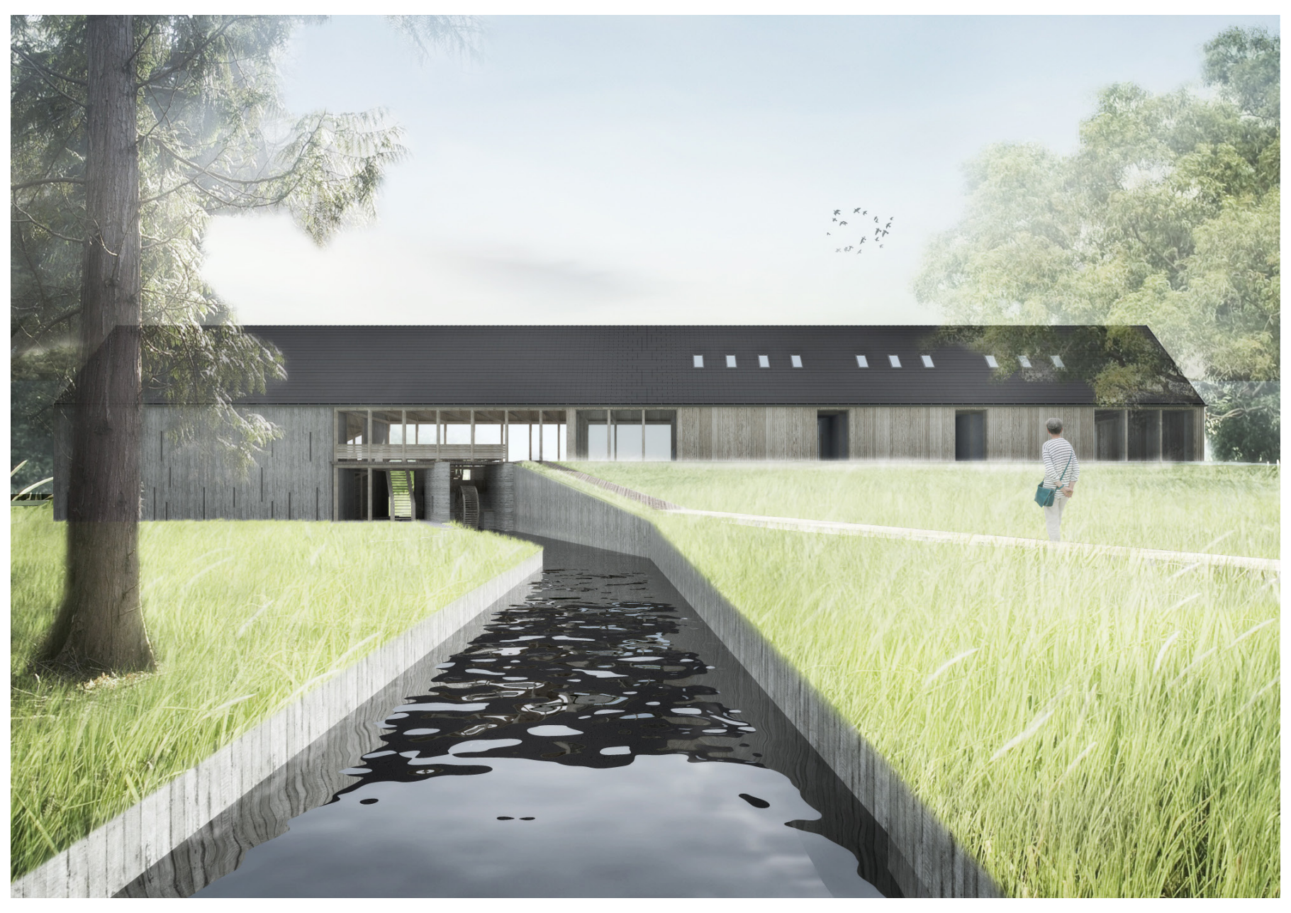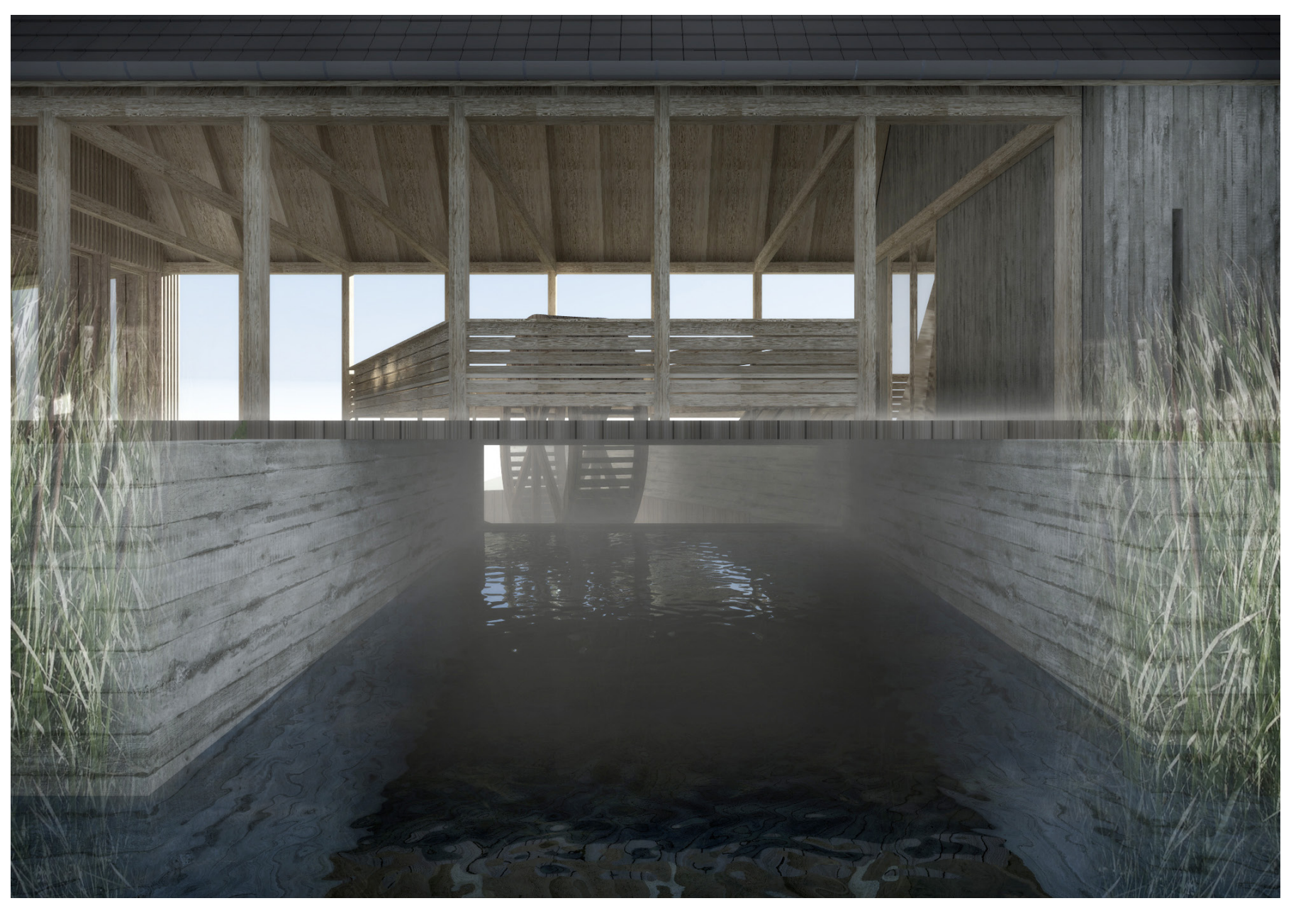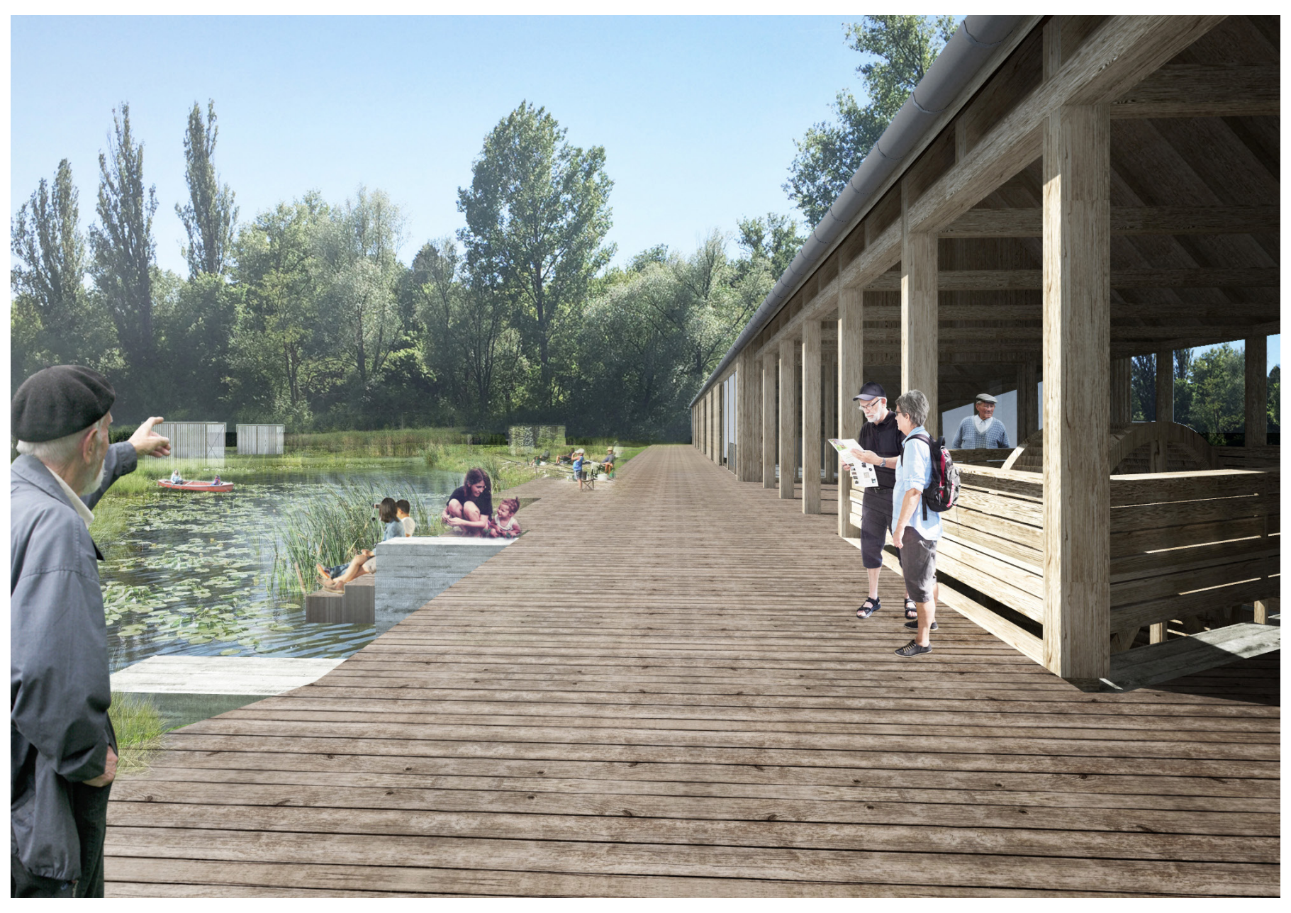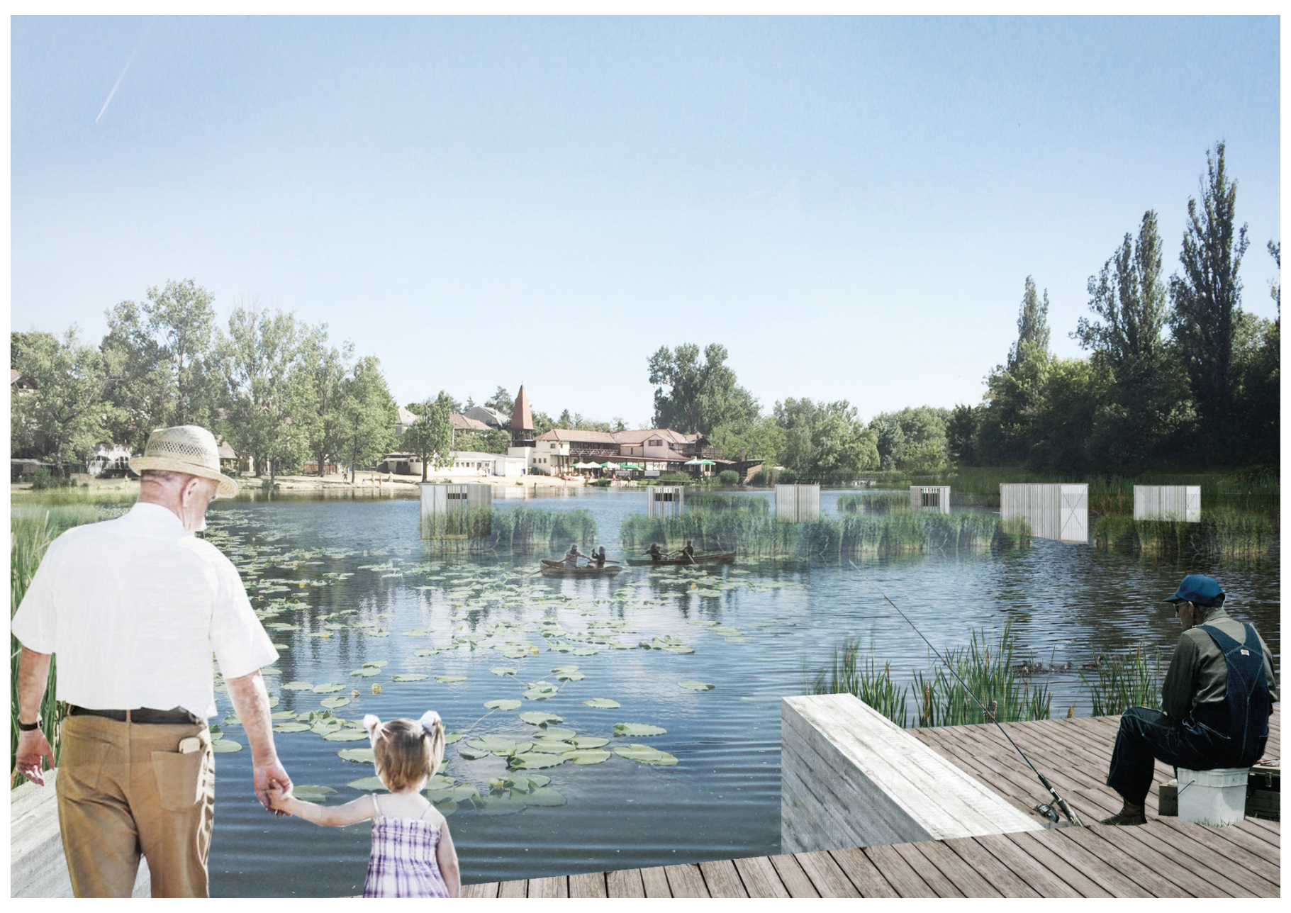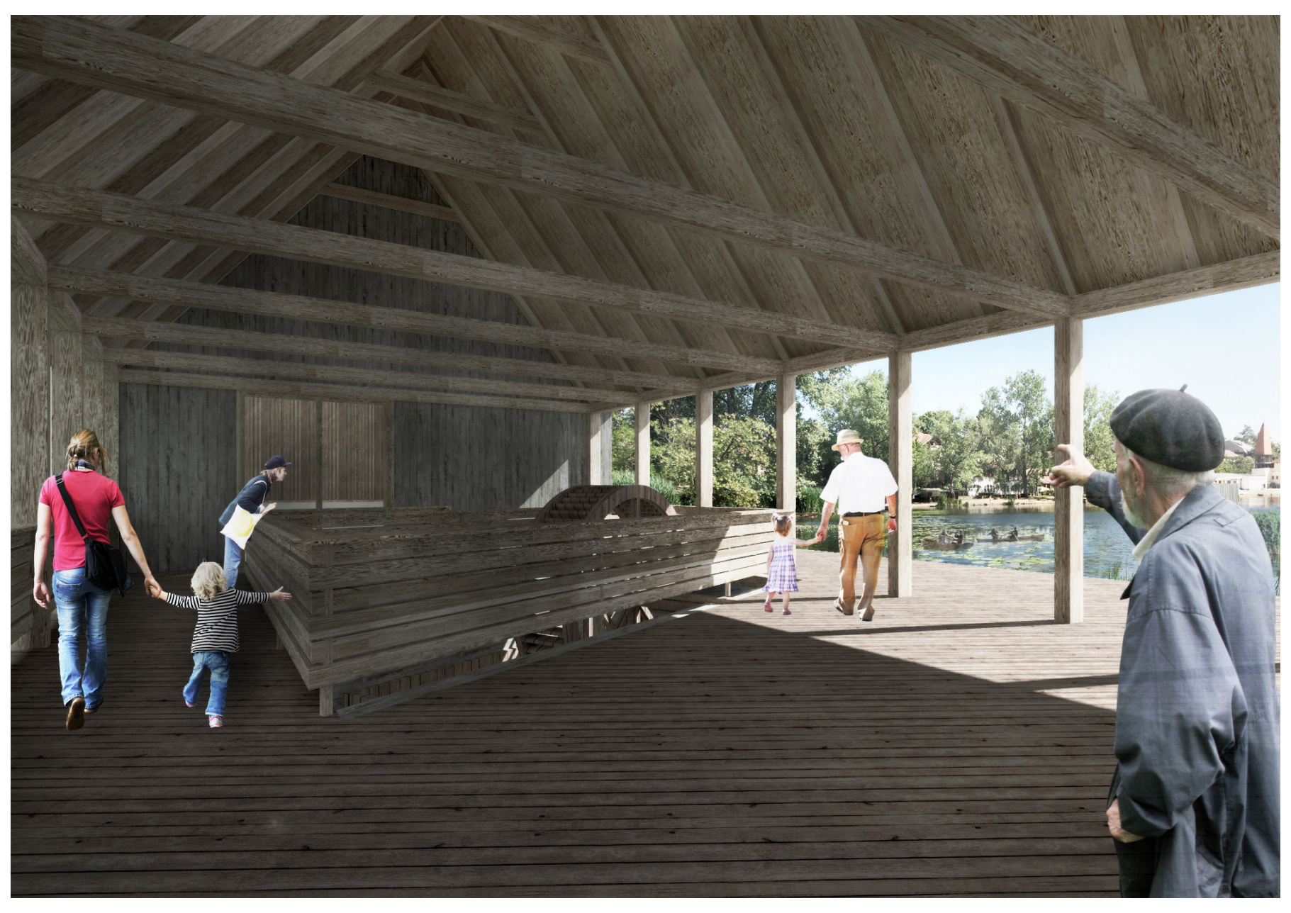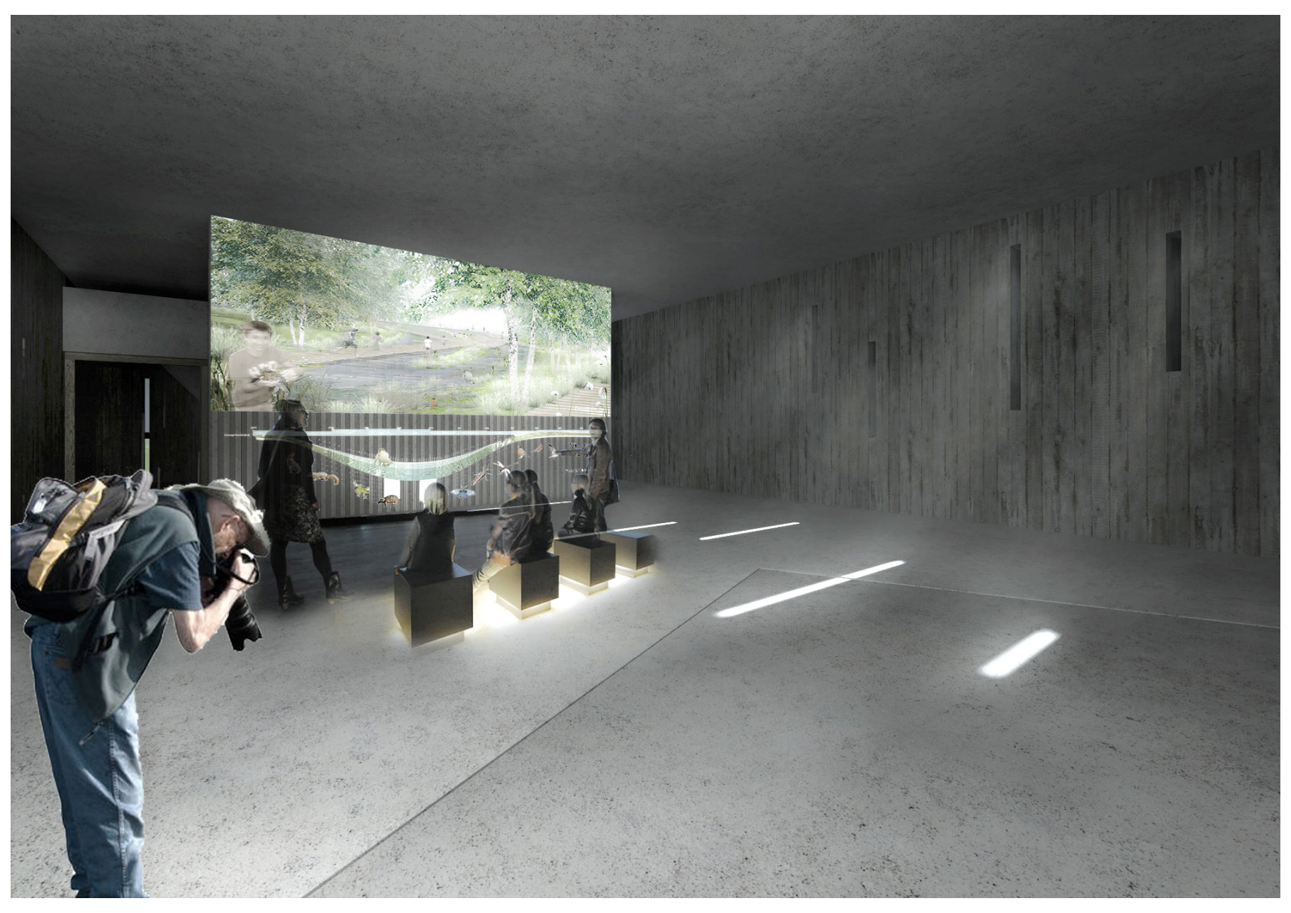
A1-3
B1-7
A - TÍPUS
B - TÍPUS
MALOMKERÉK
1. ALULCSAPOTT KERÉK
2. FELÜLCSAPOTT KERÉK
„VÍZTISZTÍTÁS"
„GARAT KÖZLEKEDŐ"